

## Motion till riksdagen 2019/20:3267

av **Kristina Yngwe m.fl. (C)**

# Vatten, va och fiske

---

## Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla vattenförvaltningen för att kunna förena äganderätt och kulturmiljöhänsyn genom effektiva miljöåtgärder samt skydd av värdefull natur och arter med rimliga kostnader för enskilda och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en effektiv och säker vattenförvaltning som möjliggör implementering av digitala verktyg för en ökad spårbarhet och säkerhet med syftet att stärka skyddet och förvaltningen av strategiska dricksvattenförekomster och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av landets vattenförsörjning med särskild hänsyn till vattenrening och återanvändning samt till privat konsumtion och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det regionala samarbetet för att förebygga övergödning av Östersjön bör stärkas och effektiviseras genom att införa ett system med utsläppshandel och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nationellt etappmål om återföring av fosfor bör införas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka arbetet med tillgången till dricksvatten och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheterna för kommunerna att reglera dagvattenfrågorna genom exempelvis förtydligad lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att införa incitament för fastighetsägare att minska tillförseln av dagvatten till vattenledningsnätet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över åtgärder som möjliggör en mer effektiv vattenanvändning i jordbruket och industrin i syfte att öka beredskapen vid torka och vattenbrist och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med läkemedels påverkan på hav, sjöar och vattendrag bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införandet av avancerad vattenreningsteknik bör underlättas, för att minska utsläppen av bl.a. läkemedelsrester och mikroplaster i hav, sjöar och vattendrag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regler för enskilda avlopp bör reformeras för att skapa större fokus på miljönyttan och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka klimatanpassningsstrategier både på EU-nivå och i Sverige för att bättre kunna hantera torka och skogsbränder och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vattenanvändningen och vattenhanteringen bör effektiviseras och förbättras och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna för att en vattenavgift på offentligt vatten införs för att delvis bekosta nödvändiga investeringar och klimatanpassning i va-infrastrukturen och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att va-lagstiftningen bör ses över i syfte att kunna medge extern finansiering i va-infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för lokala va-lösningar och tillkännager detta för regeringen.

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska ställas tydliga ekodesignkrav för produkter som används vid vattenförbrukning, i syfte att nå en mer effektiv vattenanvändning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att individuell mätning ska införas i all nybyggnation och större renoveringar av flerfamiljshus och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett producentansvar för läkemedelsrester i vatten bör införas och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över dagens vattenlagstiftning så att den anpassas till att samla upp vatten och inte bara leda bort vatten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att använda ny teknik för att kartlägga underjordiska vattenresurser och att stimulera initiativ för grundvattenåterskapning och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa ett hållbart nationellt fiskepolitiskt program och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över skrivningarna om nya livsmedel i miljöbalken och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att underlätta utvecklingen av vattenbruk och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för ett hållbart fiske globalt och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndighetsförslagen om elektroniska loggböcker och andra elektroniska lösningar bör ses över i syfte att förbättra fiskbestånden i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om fiskekvoter bör tas efter vetenskapliga rekommendationer och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för utkastförbudets efterlevnad inom EU-samarbetet och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten till regional förvaltning av fiskekvoter som involverar lokala och regionala aktörer i större utsträckning utreds, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hänsyn bör tas till kustsamhällellens utveckling samt samhällsnyttan vid fördelningen av kvoter i det pelagiska respektive demersala fisket och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för föryngring och generationsväxling inom fiskekåren och tillkännager detta för regeringen.

## Motivering

### Rent vatten och levande hav

Tillgång till oändligt med rent dricksvatten har länge varit en självklarhet i Sverige. De senaste åren har dock flera delar av landet drabbats av vattenbrist sommartid. Även i år rapporteras om mycket låga grundvattennivåer. Tillgången på dricksvatten påverkas av flera faktorer, överutnyttjande, underinvestering i va-infrastruktur, förändrade flöden och nederbörd i klimatförändringarnas spår.

I Sverige har vi en ineffektiv användning av vårt dricksvatten genom att exempelvis spola toaletter med drickbart vatten. I framtiden kan vi ha andra lösningar för att minska vattenförbrukningen. Till dess behöver konsumenter uppmärksammas på den individuella vattenanvändningen för att också ha en möjlighet att påverka den. Ett sätt att synliggöra vattenanvändningen är att i större grad mäta varje hushålls vattenförbrukning likande hur elförbrukning mäts idag. På många platser sker detta redan och Centerpartiet välkomnar det. Samtidigt kan det vara tekniskt komplicerat eller dyrt att installera individuell mätning i redan befintliga byggnader. Därför vill Centerpartiet att individuell vattenmätning ska vara ett krav vid nybyggnation för de som utnyttjar allmänna vattentjänster.

För att också säkerställa rent vatten i kranen behövs krafttag för att skydda tillgången till rent vatten. Med klimatförändringar och effekter som översvämningar ökar risken för jordskred, spridning av bakterier och förorenande ämnen. Vatten är ett kommunalt ansvar och ska så förbli men staten behöver stötta kommunerna i deras arbete. Alla kommuner som inte redan gjort det bör göra en plan för dricksvattenförsörjningen, där risker och hot analyseras och hanteras. Tillgången till bra vatten följer inte kommungränser och den kommunala planeringen bör också samordnas regionalt. Staten bör stödja både beredskap för akuta situationer och metoder för lokala och regionala vattenplaner. Det nationella ansvaret för vattenfrågor är idag splittrat på flera myndigheter och behöver samordnas.

Det finns också ett stort behov av investeringar i va-infrastruktur. Ökande kunskap om läkemedelsresters påverkan på vatten ställer nya krav, samtidigt som det idag saknas teknik i många anläggningar för att rena vattnet från dessa läkemedelsrester. Det krävs både större medvetenhet om vilka medel som används och hur de tas om hand så att de inte hamnar i avloppet, och dessutom ny teknik för rening av det som ändå hamnar i avloppen. Genom att se över lagstiftningen kring vattentjänster kan samverkan mellan

privata och offentliga aktörer utvecklas och skapa förutsättningar för investeringar. Läkemedelsanvändningen kan bli miljömässigt bättre med lägre miljöpåverkan. Sedan 2006 gäller att alla nya läkemedel ska miljödeklareras och att företaget under utvecklingstiden ska dokumentera effekter på miljön. Centerpartiet vill ta den befintliga miljödeklarationen ett steg vidare. Miljödeklarationen ska ligga till grund, efter patientsäkerheten, för en synlig miljömärkning på läkemedel så att konsumenten kan göra ett aktivt val på apoteket eller i affären. Denna miljödeklaration ska inkludera miljökrav på tillverkning och distribution. Självklart ska möjligheten att rädda liv ha högsta prioritet. Men ökad medvetenhet om miljöeffekterna kan också bidra till att fler lämnar tillbaka gamla läkemedel, istället för att slänga dem eller spola ner dem i toaletten.

Idag finns ingen uppföljning av gamla läkemedel som blivit godkända för bruk. Centerpartiet anser att potentiella miljöeffekter bör beaktas efter patientsäkerhet. Ny forskning och kunskap bör kunna leda till omprövningar, speciellt av läkemedel som enkelt skulle kunna bytas ut till miljömässigt bättre alternativ, utan att göra avkall på verkan och funktion. Centerpartiet anser därför att läkemedel ska kunna omprövas med hänsyn till nya forskningsrön avseende effekter på miljön. Patientsäkerheten och möjligheten att rädda liv är alltid av högsta prioritet när det gäller utveckling och användning av läkemedel. En miljöprövning ska inte ligga till grund för ett avslag på en ansökan om godkännande, men Centerpartiet vill förbättra miljöhänsynen vid bedömningen av ett nytt läkemedel. Denna bedömning ska även inkludera miljöhänsyn vid tillverkning och distribution.

Arbetet med att minska läkemedels miljöpåverkan är ett arbete som behöver ske både nationellt och globalt, och Sverige bör därför vara pådrivande för att säkerställa att regelverk på EU-nivå skärps så att det blir miljövänligare processer i tillverkningen och användningen av läkemedel.

Dricksvatten är en allmän nytthet men att låta företag delta i drift och investering i ledningar och anläggningar kan ge snabbare investeringar och effektiv drift.

Äldre enskilda avlopp orsakar utsläpp av näringsämnen och de anläggningarna med störst miljöpåverkan behöver åtgärdas snabbt. Lagstiftningen behöver bli mer flexibel och ändamålsenlig och fokusera på åtgärder med störst miljönytta, såsom strandnära fastigheters avloppssystem. Vi vill därför ha ett investeringsstöd för att öka takten i särskilt känsliga områden

Östersjön är ett av världens mest känsliga hav med stora miljöproblem. Övergödning, bottendöd, överfiske och en hög halt miljögifter rubbar havets ekosystem. Det krävs kraftfulla åtgärder för att komma tillrätta med detta. För att stödja lokala insatser har Centerpartiet föreslagit en dubblering av bidraget till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Centerpartiet vill också se åtgärder som ökar uttaget av näringsämnen ur Östersjön för att förbättra Östersjöns tillstånd. Utsläppen av näringsämnen i Östersjön har minskat stadigt sedan 1980-talet men koncentrationen av ämnena är fortfarande hög, vilket till stor del beror på att andelen syrefria bottenar ökar där näringsämnet fosfor frigörs från sedimentet. Vi anser därför att vi behöver verka med krafttag för att minska den interna belastningen i Östersjön och att andra länder gör insatser för att minska näringsläckage från sina jordbruk och avlopp.

Centerpartiet vill därför satsa på en blå miljard, för att stoppa bottendöden, säkra ett hållbart fiske, rena haven från nedskräpning och gifter samt säkra tillgången till

dricksvatten i hela landet. För att minska övergödningen vill Centerpartiet införa en ny utsläppshandel i Östersjöregionen som gör det dyrare att förorena, och som styr så att åtgärder görs där de är mest effektiva. Regeringen bör ta initiativ till detta inom det regionala samarbetet Helcom och EU.

Enligt siffror från Naturvårdsverkets rapport 6580 från 2013 är det ca 75 % av fosfor i avloppet från våra tätorter som potentiellt kan återföras till åkermark men som inte görs. Det är inte hållbart. Däremot behöver innehållet av oönskade ämnen minskas ytterligare för att kunna bli en hållbar återföring till åkermark. Flera svenska företag har idag kommit långt i utvecklingen av olika tekniker där fosfor kan återvinnas från reningsverkens slam och skulle nu kunna vara nära projekt i fullskala och framtida stora möjligheter till teknikexport.

Det är idag många aktörer som väntar på besked om vilka målsättningar och prioriteringar som ska gälla. För att komma vidare behövs ett etappmål för återföring av fosfor.

Våra hav hotas också av nedskräpning. Plastskräp utgör ca 60–90 procent av den totala mängden nedskräpande föremål i haven. Plasten bryts ner till mikroplast vilket fåglar, fiskar och marina däggdjur riskerar att äta eller trassla in sig i plasten så att de svälter ihjäl eller kvävs. Enbart på den svenska västkusten beräknas årligen flera tusentals kubikmeter skräp flyta i land. Centerpartiet anser att vi behöver förbättra avfallshanteringen längs våra kuster. Vi behöver stoppa skräpet redan vid källan, innan det hamnar i vattnet eller längs med kuststräckan. För att minska nedskräpningen har Centerpartiet föreslagit att införa en skatt på plastpåsar och helt fasa ut engångsartiklar i plast.

Spridning av mikroplaster ut i våra vattendrag kommer också från bland annat däckslitage, tvätt av textilier som innehåller syntetfiber eller hygienartiklar med mikroplastpartiklar. Centerpartiet vill att krav ställs så att alla företag inom EU fasar ut mikroplaster i hygienartiklar. Vilken effekt detta har på människor är oklart men i djurriket innebär detta fortplantningsstörningar liksom att hela ekosystem rubbas. Här behöver större grepp tas och samarbete för skarpare internationella regelverk och teknikutveckling stärkas. Sverige bör vara pådrivande i detta arbete. En källa till spridning av mikroplaster är konstgräsplaner. Det är viktigt att det gör en komplett miljökonsekvensbeskrivning när beslut om konstgräsplaner, lekplatser och andra anläggningar där plast- och gummi material förekommer och att förnybara och hållbara alternativ används i betydligt högre utsträckning.

## Vattenförsörjning i ett torrare klimat

God tillgång till vatten har länge varit en självklarhet i stora delar av Sverige. De senaste somrarna har dock visat att det inte längre kan tas för givet. Bevattningsförbud och låga grundvattennivåer har blivit allt vanligare runtom i landet. Dricksvatten är ett livsmedel och vatten är en livsavgörande resurs som vi behöver hushålla med i högre grad. Genom enkla åtgärder kan den onödiga förbrukningen minska betydligt och förutsättningar för fortsatt god tillgång på både dricksvatten och vatten till bevattning med mera säkerställas. Vi måste se över klimatanpassningsstrategier både på EU-nivå och i Sverige för att bättre kunna hantera torka och skogsbränder.

Det behövs en långsiktigt hållbar dagvattenhantering som medför att bebyggd miljö blir mer översvämningssäker i förhållande till klimateffekterna. Det är av vikt att dagvattenfrågorna beaktas tidigt i planprocesser och med den övergripande målsättningen att få till stånd en förbättrad dagvattenhantering. Olika lösningar som berör dagvatten behöver vara anpassade till de förhållanden som råder på specifika platser och bör därför vara en kommunal angelägenhet. Idag saknar kommuner tillräckliga möjligheter för att reglera dagvattenhanteringen vilket leder till bristfälliga planeringsprocesser. En ytterligare möjlighet är att stärka incitamenten för enskilda fastighetsägare att hantera en viss mängd dagvatten på den egna fastigheten men att det sker utan att belasta det allmänna VA-nätet med dagvatten.

Det finns idag ett stort behov av investeringar i VA-nätet för renovering i gamla ledningar. Att kommunerna idag inte får fondera medel för kommande renovering är ett problem som behöver åtgärdas. Det innebär att många kommuner har begränsade resurser för att restaurera VA-nätet och att enbart höja VA-taxan åtgärdar inte problemet, eftersom fondering av medel är otillåtet. Det vill Centerpartiet ändra på. Samtidigt anser Centerpartiet att det behövs mer resurser för reinvesteringar och klimatsäkring av VA-systemet. Därför bör en vattenavgift införas på offentligt vatten som delvis kan finansiera den typen av renoveringsbehov. Modellen för hur dessa medel ska gå till investeringar behöver utredas, det kan till exempel ske via en VA-fond eller genom en regionaliserad skatt. Det skulle ge ökade incitament att hushålla med vattenförbrukningen och skapa förutsättningar för mer reinvesteringar i VA-nätet. Olika typer av sådana avgifter finns i vår omvärld, exempelvis Nederländerna där det varje år avsätts stora summor för att klimatsäkra vattenförsörjningen. Det finns också skäl att se över möjligheten att tillåta extern finansiering av VA-infrastrukturen för att råda bot på bristen på investeringskapital vilket lett till ett föråldrat och ineffektivt VA-system i många kommuner. Kommuner som har vänt sig till externa investerare har fått avslag i Förvaltningsrätten. Idag letar pensionskapitalet efter långsiktiga investeringar med rimlig och långsiktig avkastning. VA systemet är i det sammanhanget ett utmärkt projekt. Men för att det ska bli möjligt krävs en lagändring. Detta skulle också låta privata investerare möjliggöra och tidigarelägga projekt med stora samhällsvinster som följd.

Kommunerna har ett ansvar för att ta hand om VA från enskilda fastighetsgrupper. Dagens lagstiftning tvingar kommunerna att ansluta fastighetsgrupper som anser att deras VA inte är miljömässigt. Det blir kostsamt samtidigt som det avskräcker kommunerna från att ge bygglov på landsbygden för byggnation som kan komma att kräva kommunal anslutning. Forskning har visat att fastighetsägarna saknar incitament för att på eget initiativ åtgärda sina avlopp. Det är ofta först när kommunen uppmärksammar brister som de åtgärdas. Dagens tillsyn och dagens system räcker inte för att öka åtgärdstakten. Utredningen Vägar till hållbara vattentjänster (SoU 2018:34) föreslår bland annat att ett nytt stycke införs i 6 § vattentjänstlagen som ska göra att kommunerna lägger ett större fokus på att bedöma behovet av vattentjänster. Kommunen ska utreda om det finns en möjlighet att på ett annat sätt än med en allmän VA-anläggning uppnå ett motsvarande skydd för människors hälsa och miljön. En

sådan förändring skulle sannolikt förenkla och snabba på utvecklingen på landsbygden mer än enbart ett förenklat och liberalare strandskydd. Ett annat sätt skulle exempelvis kunna vara att använda sig av redan befintliga anläggningar i grannkommunen.

Centerpartiet vill ställa ökade krav på utformningen av produkter, så kallade ekodesignkrav. Det har gjorts framgångsrikt på energiområdet när det gäller exempelvis glödlampor och kylskåp. Genom att införa liknande krav på duschar, blandare och toaletter kan stora mängder vatten sparas och vattensnåla alternativ kan främjas, till exempel snålspolande toaletter eller toaletter som använder grävatten (vatten från bad, disk och tvätt) för spolning. Studier gör gällande att vattenförbrukningen i hushållen kan minskas med upp till 50 procent med rätt åtgärder. En bonus i sammanhanget är att en stor del av besparingen sker på varmvatten, vars uppvärmning påverkar effektsituationen i elsystemet negativt. Det finns alltså dubbla anledningar till att fasa ut de sämsta produkterna. Här finns även ett behov av att uppdatera rådande byggnormer. Det är också rimligt att konsumenter betalar för sin förbrukning av vatten i större utsträckning än idag.

Centerpartiet vill att individuell mätning ska införas i all nybyggnation och större renoveringar av flerfamiljshus. Det minskar inte bara konsumtionen, utan är också en rättvisefråga. Mindre hushåll, ofta studenter och pensionärer, ska inte subventionera större hushålls förbrukning, vilket sker när totalförbrukningen slås ut lika på allas hyra.

För Centerpartiet är det en bärande princip att den som står för en miljöpåverkan också ska betala dess kostnader. Det är därför orimligt att det idag går att sätta ett läkemedel på marknaden som inte kan renas i befintliga reningsverk. Att kommunerna och VA-kollektivet ska bära ansvaret för att investera i sådan teknik blir dessutom orimligt dyrt. Istället bör ett producentansvar på läkemedel införas. På så sätt styrs läkemedelsförsäljningen mot mediciner där miljöpåverkan är lägre, i de fall utbytbarhet finns. Det är också rimligt att läkemedelsbolagen är med och finansierar investeringar i reningsteknik för att rena läkemedelsrester på samma sätt som förpackningsindustrin har ansvar att ta hand om sitt eget avfall. Genom ett samlat ansvar för industrin drivs också innovation och kostnadsreduktion effektivare än om varje enskild kommun ska investera och driva frågan.

Även i landskapet finns stora möjligheter att använda vattnet effektivare. Vi ser ett behov av översyn av dagens vattenlagstiftning så att den inte bara anpassas till att leda bort vatten utan även samla upp vatten. Det kan till exempel handla om att anlägga bevattningsdammar och kombidammar. Sådana dammar kan dessutom vara värdefulla platser för att öka den biologiska mångfalden. Staten bör även ta initiativ till att ytterligare kartlägga vilka underjordiska vattenresurser som kan finnas med hjälp av ny karteringsteknik för att få veta hur stora och tillgängliga de är och stimulera initiativ och innovationer för grundvattenåterskapning.

Vatten har länge ansetts vara en outtömlig resurs som det inte råder någon brist på. Torra somrar som resulterat i låga grundvattennivåer och ett stort bevattningsbehov i jordbruket har medfört nya insikter om att vi måste se över våra sätt att använda vatten för olika behov. Centerpartiet anser att det kan finnas skäl att se över möjliga åtgärder och regeländringar som krävs för att möjliggöra en mer effektiv vattenanvändning, med det övergripande syftet att effektivisera vattenanvändningen och öka beredskapen vid



torka och vattenbrist. Den snabba digitaliseringen medför också möjligheter för den framtida vattenförvaltningen. Framtidens uppkopplade VA-ledningsnät skapar tillfällen till att tillgängliggöra information för vattenanvändare och bidra till bättre hushållning med dricksvatten. Digitaliseringen skapar även möjligheter för bättre kontroll av dricksvattensystemet, från vattentäkt till konsument. De digitala lösningarna måste också vara säkra och resilienta. Dricksvattnet är vårt mest kritiska försörjningssystem och en förutsättning för att samhället ska fungera.

## Fiskenäringen

Sverige med sin stora tillgång på vatten har bra förutsättningar för att öka och utveckla det hållbara vattenbruket och det småskaliga fisket. Ur ett sysselsättningsperspektiv är detta en stor potential för fler arbetstillfällen på den svenska landsbygden vad gäller både odling och produktion och även i förädlingssteget. Det småskaliga svenska skärgårdsfisket är idag hotat, en del av problematiken ligger i svårigheter med regler kring arbetsredskap, lönsamhet och krånglig byråkrati.

Ett framgångskoncept för många fiskare är att diversifiera sin verksamhet. Flera har startat gårdsbutiker eller rökerier och driver restauranger eller caféer. Enkla regler, smidiga tillståndsprocesser och bra dialoger med tjänstemän på myndigheter är dock viktiga förutsättningar för att fiskare ska kunna utöka sina verksamheter, något som Centerpartiet länge förespråkat.

## Vattenbruk

Vattenbruk, både på land och i havet, har en stor potential när det gäller att skapa jobb och tillväxt i hela landet samtidigt som dessa företag kan leverera klimatsmart mat. Dock beskriver många företag att regelverk och tillståndsprocesser idag gör det dyrt, osäkert och komplicerat att starta vattenbruk i Sverige. I vissa fall har det gått så långt att företagen överväger att istället flytta sina etableringar till Norge eller Danmark då processerna går snabbare där. Centerpartiet ser en stor potential i vattenbruk som en framtidsnäring, men då måste regelverken bättre anpassas till dessa näringars förutsättningar så att denna bransch kan fortsätta växa.

Ur ett sysselsättningsperspektiv är det hållbara vattenbruket och det småskaliga fisket en stor potential för fler arbetstillfällen på den svenska landsbygden vad gäller både odling och produktion och även i förädlingssteget. Det småskaliga svenska skärgårdsfisket är idag hotat, en del av problematiken ligger i svårigheter med regler kring arbetsredskap, lönsamhet och krånglig byråkrati. Ett framgångskoncept för många fiskare är att diversifiera sin verksamhet. Flera har startat gårdsbutiker eller rökerier och driver restauranger eller caféer. Enkla regler, smidiga tillståndsprocesser och bra dialoger med tjänstemän på myndigheter är dock viktiga förutsättningar för att fiskare ska kunna utöka sina verksamheter, något som Centerpartiet länge förespråkat.

Landbaserade fiskodlingar har stor potential att växa i Sverige. Till skillnad från i våra nordiska grannländer är fiskodling mindre vanligt i Sverige. För att möta hoten mot att världens hav utarmas på fisk kan vattenodlingen vara en lösning. Med utgångspunkt i ett miljövänligt produktionsstänk, i form av slutna kretslopp och vegetarisk föda istället för fiskmjöl, kan fiskodling bli ett hållbart sätt att producera fisk. För vattenbruk är tillståndprocessen idag närmare sex år, vilket hämmar utvecklingsmöjligheterna för vattenodlingar. När företagaren väl fått ett tillstånd gäller detta enbart fyra år. För att det långsiktigt ska gå att satsa på vattenbruk behöver tillståndprocessen kortas ner och tillstånden förlängas. En problematik som ofta lyfts kring vattenodlingen är att fiskarna är extra känsliga för sjukdomar. Sverige har dock ett bra smittskyddsläge inom vattenbruket. Det är viktigt med god hygien i anläggningen för att minska risken för sjukdomar. Om Sverige ska satsa på vattenbruk så behövs ett fiskhälsoprogram för vattenodlingar, som motverkar och begränsar antalet sjukdomar inom vattenodlingen.

För att utveckla vattenbrukets konkurrenskraft nationellt och internationellt, behöver skrivningarna om nya livsmedel i miljöbalken uppdateras. Eftersom vattenbruket klassas som miljöfarlig verksamhet, måste företagen söka dispens för sin verksamhet och kan bara odla särskilda livsmedel. Först då regelverken i miljöbalken uppdateras möjliggörs odling av nya livsmedel såsom alger och sjöpungar på samma villkor som gäller för musslor, kräftor och fisk. Det finns idag ett undantag från att söka tillstånd för vattenverksamhet, för de odlingar som redan lyder under livsmedelslagstiftningen. På så sätt undviks en dubbellagstiftning om verksamheten. För att säkerställa en acceptabel miljöpåverkan planeras odlingar i förväg genom odlingstillstånd som erhålls från länsstyrelsen. Detta smidiga system gör det enkelt att starta musselodling i Sverige. Men för ny innovativ akvakultur som alg- och sjöpungsodling gäller inte detta undantag idag enligt miljöbalken.

## Småskaligt kustnära fiske

Under de senaste två åren har antalet yrkesfiskare minskat med sex procent i Sverige. Antalet fiskelicenser för yrkesfiske till havs var 1 274 i början av 2017. Många fiskare vittnar om att det finns stora problem med lönsamheten och det behövs konkreta satsningar och lösningar för att förbättra fisket. Det behövs långsiktiga fungerande företagsvillkor för fisket och förenklade regler, och därför vill Centerpartiet stärka konkurrenskraften inom fiskenäringen med ett nationellt fiskepolitiskt program så att det kustnära och småskaliga fisket kan utvecklas. Vi vill också se över företagsvillkoren för yrkesfiskarna, bland annat behöver lagarna kring tillåtna fiskeredskap uppdateras och handläggningstiderna på myndigheterna behöver kortas ner.

Det behövs bättre kontrollfunktioner, uppdaterade lagar om tillåtna fiskeredskap och att beslut tas efter vetenskapliga rekommendationer. Centerpartiet vill att regeringen ska arbeta för att den europeiska lagstiftningen för utkastförbud efterlevs. Det finns också flera förslag från myndigheter och intresseorganisationer för att förbättra fiskbestånden i Östersjön som borde ses över. Bland annat föreslår aktörerna elektroniska loggböcker, kameror ombord som filmar fångsterna samt andra elektroniska lösningar. Dessutom har Havs- och vattenmyndigheten konkreta åtgärder för livskraftiga fiskbestånd, men än så länge hindras dessa initiativ av föråldrade och ineffektiva lagar om tillåtna fiskeredskap.

Det svenska fisket regleras idag av EU-direktiv samt beslut från framförallt Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket. Kustfisket har svårt att hävda sig på bekostnad av det storskaliga fisket, vilket leder till att fisken i regel av marknadsekonomiska skäl hamnar i ett fåtal storskaliga produktionsanläggningar snarare än i lokalsamhället och att samhällsnyttan på så sätt inte blir optimal. Genom en förvaltningsmodell – implementerad av relevanta myndigheter – som i större utsträckning styr mot fler lokala landningar av fisk så ges utrymme för de lokala och regionala aktörerna att se till så att fisket i kustområdena växer sig starkare. En annan sak som skulle stärka det lokala fiskets konkurrenskraft vore att myndigheterna medgav att fiskare fick kvoter tilldelade av både pelagiskt och demarsalt fiske och inte som det är idag – bara av en kvot. I klartext betyder detta, för exempelvis Östersjöns del, att det lokala fisket skulle få fiska både torsk och sill och därmed stärka sin konkurrenskraft och minska de risker som exponering mot bara en fiskart innebär.

Medelåldern för yrkesfiskare är idag hög, och hindren för unga eller nya fiskare som vill etablera sig är mycket höga. Det är dyrt att investera i båt och redskap, det är svårt att få tillstånd och det finns tyvärr en liten framtidstro i branschen, inte minst för de mindre, kustnära fiskarna. Centerpartiet ser fiskenäringen som en viktig näring för Sverige och anser därför att regeringen bör vidta åtgärder som underlättar generationsväxling inom yrkesfisket.

## Internationellt hållbart fiske

Fiskepolitiken styrs i dag av den gemensamma fiskepolitiken i EU. Många vatten gränsar till många stater och gränsöverskridande samarbete är därför en förutsättning för att kunna ha en bra fiskeförvaltning. Viktiga reformer har gjorts på EU-nivå men Sverige måste fortsätta driva på för att de fiskekvoter som bestäms av EU ska vara långsiktigt hållbara och att EU varken i sina egna vatten eller i andra vatten i världen bidrar till utfiskning och urholkning av ekosystemen. Den rödgröna regeringen valde trots ett hotat torskbestånd en högre kvotnivå än de vetenskapliga rekommendationerna. Centerpartiet tycker detta är fel och vill att kvoter ska beslutas efter vetenskapliga rekommendationer som säkerställer ett hållbart fiskbestånd.

Globalt är överfiske ett stort problem, inte minst för fattiga människor i utvecklingsländer. Sverige bör därför aktivt driva på för hållbart fiske globalt, motverka utfiskning samt utökad skydd av hotade marina arter. Alliansregeringen var drivande när EU under förra mandatperioden antog en mer hållbar fiskepolitik och ett europeiskt utkastförbud. Utkastförbudet innebar att fisk som fastnat i nät och trålar registreras, landas och räknas av från kvoterna oberoende av dess storlek. Förbudet var en viktig del i arbetet mot ett hållbart fiske. Det har dock visat sig att det europeiska utkastförbudet inte följs och det finns ingen fungerande kontroll av hur förbudet efterlevs. Något som innebär att svenska fiskare inte konkurrerar på samma villkor som andra medlemsstater.

*Kristina Yngwe (C)*

*Magnus Ek (C)*

*Rickard Nordin (C)*

*Mikael Larsson (C)*

*Ola Johansson (C)*

*Anders Åkesson (C)*

*Ulrika Heie (C)*